

Oslo, den 18. april 1942.

Mappe

Ekspl. 1811

Arg. 1942

O.V.

Kri soversikt.

1528

Fremdeles venter en på de av jørene e sammenstøt som utvilsamt vil komme i løpet av varen og sommeren. Alle vet at vi står foran et avgjørende vendepunkt i krigen. Lykkes det tyskerne i løpet av sommeren å nå sine hovedmål: oljekilene og brenselbruene til Det indiske hav, må en reine med at kriken vil bli overordentlig langvarig. Lykkes det på den andre siden ikke, kan en vente en relativt kortvarig kri.

Både militært og politisk forbereder både parter seg på de store sammenstøtene. Men vi skal vokte oss for å vente avgjørende offensive operasjoner fra de alliertes side. Den defensive kriken vil ennå være dominerende. Men vi kan meget vel vente mindre offensive aksjoner. Det foregår i øyeblikket viktige forhandlinger i London mellom de britiske militær-sjefer, den amerikanske generalstabssjefen, Marshall, Roosevelt spesielle utsending, Harriman og administratoren for lån- og leieloven, Hopkins. Til disse forhandlingene er også kommet sjefen for de amerikanske sjøstrids krefter i europeiske farvann, Stark, som tidligere var sjef for den amerikanske flates operasjoner. I de siste presse er det tydelig kommet til uttrykk at disse forhandlingene i første rekke gjelder øyeblikkelige offensive tiltak, og det er også i offisielle taler blitt fastslatt at det er krigstiltakene i 1942 som vil være avgjørende for kriens utfall.

I britisk presse har forholdet til India lenge spilt en sentral rolle i debatten. Det indiske spørsmålet er overmåte komplisert og lar seg vanskelig behandle i en kortversikt, men så meget er i hvert fall på det klare at det negative resultat av forhandlingene mellom Stafford Cripps og de indiske lederne ikke kan utleses som noen seir for angriperstaterne. I alle fall er Indias krigsdeltakelse blitt sterkt stimulert.

Indias 380 millioner mennesker er meget sterkt splittet av politiske, religiøse og nasjonale motsetninger. 65-70% av inderne er hinduer og 20% muhammedanere. 40% av India er oppdelt i 600 fyrstestater, som i realiteten blir styrt temmelig eneveldig, resten er delt i 11 provinser med parlamentarisk styre. Ved siden av disse grunne motsetningene har det også en konflikt mellom de ortodokse, konservative hinduer og de mere frittenkende kretser med en internasjonal horizon. Det er inlysende at det er overordentlig vanskelig å få alle disse kretene forenet med en felles linje for dannelsen av en selvstendig indisk union, men det var likevel ikke dette spørsmål forhandlingene strandet på. I virkeligheten kom det overhodet ikke til realitetsbehandling av det britiske forslaget om Dominionstilling for India, idet konflikten mellom de stridende parter førte til at alle hadde bare det formål for øye å sikre seg den sterkeste mulige posisjon mens kriken varte, slik at de når den tir kom, kunne få sinere utarbeidelsen av den nye indiske forfatning. Det spørsmål som forhandlingene strandet på var derfor Indias provisoriske regjering under kriken, og spørsmålet om ledelsen av det indiske forsvar. Det var imidlertid umulig å overlate denne makten til en bestemt gruppering (kongresspartiet), da dette ville ha ført til en udelelig strid, og Cripps hadde ingen annen utvei enn å avbryte forhandlingene, erkjære at Indias reform forble uforandret, og at spørsmålet om en indisk forfatning skulle tas opp igjen etter kriken. Når Cripps hadde hatt et håp om at det i den nærværende kritiske situasjon skulle være mulig å forene de stridende grupperinger, skyldtes det innstillingen hos de radikale intellektuelle kretser som han tidligere hadde stått i kontakt med (og som i kongresspartiets øksekutivråd, hvor avgjørelsen falt med 7 mot 6 stemmer, hadde stemt for å vedta forslaget), og han hadde undervurdert den makten som de stivnede indiske motsetningene enna hadde. Det er imidlertid helt uriktig å kalte dette et nederlag for England. I alle de forhandlingene Cripps førte med samtlige grupper, var det full enighet om at alle Indias ressurser måtte mobiliseres til forsvar mot japanerne, og det er allerede tegn som tyder på

at en kan nå betydelige resultater, forutsatt at de alliertes militære ledelse viser en rette smidighet.

Østfronten.

Tross de verdensomspenende krigsforberedelser som finner sted, vil det være kampe i Sovjetunionen som vil være avgjørende for sommernes kamper, avs. for krigens gang. I veldig omfang samler na Hitler sine reserver bak fronten, utbygger forbinnelseslinjene og etterster materiellet. For øyeblikket er størstedelen av kampområdet begravd i snø, og tyskerne hevder selv at offensiven neppe vil kunne begynne før i juli. Slike uttalelser har neppe noen verdi, og sikkert er det i et hvert fall at så lenge vil de ikke få fred til å vente. Forvri har tyskerne i så høy grad tatt offensiven på forsiktig at den blir fristet til ikke å ta den alvorlig. Gjennom de offisielle russiske uttalelser går en sterkt tone av optimisme, etter Stalins uttalelser om at russerne fra nå av ikke vil trekke seg tilbake, kommer Kalinins at de russiske tropper vil slå Hitlers styrker avgjørende i løpet av året. Kalinin, som sikkert er meget nakkern, hevdaet forvri at mellom 200 000 og 300 000 tyskere er frosset ihjel i løpet av vinteren.

De slag som i øyeblikket utkjempes på Østfronten, er av temmelig små dimmensjoner, men i det for seg litt nok, at det til dels er nokså avgjørende frontstrekninger det gjelder seg om. Russerne har vist seg helt overlegne når det gjelder å utnytte varblytta, ikke bare ved sitt kavalleri men også ved bestemte pansergraderasjoner. Ellers karakteriseres situasjonen først og fremst av en række lokale tyske motanfall, som imidlertid hittil ikke har bragt tyskerne noen framgang. Av særlig betydning er kampane på Ishavsfronten, som har blusset opp i den med hårde kamper etter at den overraskende russiske landgangsaksjonen helt snurret general Dietrichs forberedelser til verøffensiven. Kampane her tillegges stor betydning av begge parter, det er åpenbart tyskernes mening å komme en eventuell alliertaksjon i forkjøpet ved en flott- og flyoffensiv mot Ishavsværen, men hittil er likevel overvekten til sjøs og i luften stadig blitt forsikjvet til russernes fordel.

Ellers gjør spredte kamper over hele fronten. Sørst for Lenigrad har russerne avskjært den viktige jernbanen Leningrad-Novgorod og rykket ned sværestover vest for Ilmensjøen. I kampane om Staraja Russa har forandringerne vært meget små den siste uken, i noen gradi skal nye forsyningsruter være nakk fra til tyskerne. På Moskva-Smolenskfronten bøyer kampane fram og tilbake. Tyske forsterkningsgrupper er kommet fram til de beleirede byer Rjajev, Gsjatsk og Vjasma og det ligger til at situasjonen her er noe bearet for tyskerne. Derimot er farens for en sammensnaring av hele "Vjasma-sæcken" med 200 000 tyskerre like overhengende. Både nordost og sørst for Smolensk har russerne hatt endel framgang, så det blir igjen meget om vellykkede patruljetektor til områder opp under den polske grensen. Angrepene på Poltava truer fremdeles med et avskjært hovedforbinnelsene til Chirkov. Lenger sør gir fronten et farvirret bilde av kiler og motkiler. Det ser ut som om den part som er i stand til først ut til angrep etter varslingsignal, vil kunne oppnå meget store resultater. Russerne venter seg åpenbart me et av Timosjenkes kosakkavdelinger i denne forbinnelsen. Vest for Kertsj-tangen raser det voldsomme panserslag, hvor begge parter har hatt anske store tap.

At tyskernes offensiv kraft er meget sterkt, regnes det sammenliknet med de styrkene som overfaldt Sovjetunionen i juni ifjor, er helt på det rene, spørsmålet er imidlertid om russerne er tilsvarende svekket. Japans ambassadør i Moskva har ganske nylig i et presseintervju i Tokio uttalt at den russiske kampkraften er meget sterkt øket i løpet av de siste månedene, en uttalelse som klar helt ihjel de tyske fastlandene, som i deres mest drastiske form går ut på at 20 millioner russere skal være drept fanget eller alvorlig såret. Alle sakkyndige allierte uttalelser går ut på at russernes stilling er meget sterkt. Det fjerne Østen.

Japannerne opplevde sitt første alvorlige nederlag med styrkenbruddet av angrepet mot Australias. Mengen skal likevel ikke utelukke muligheten for en ny japansk aksjon mot det australske fastlandet. Imidlertid er det

blitt innledet betydningsfulle offensive aksjoner fra de allierettes side, aksjoner som i siste økt blant annet førte til senkingen av 5 japanske lette kryssere.

Men mange ting tyder på at japanerne i første omgang koncentrerer seg om en angrep på India. Det rettes nå så vidt at det er flyangrep mot Ceylon og det indiske fastland, som riktignok har kostet japanerne over 100 fly, og det blir meldt at det er meget store japanske flåtestyrker som er trukket sammen i Den bengalske bukt, heriblant flere slagskip og hangarskip. Til høst har det ikke funnet sted noe flåtestømmenstøtt, og de to britiske kryssebåtene og det britiske hangarskipet (det eldste og minste England) ble senket av japanske fly. Forklaringen til de japanske forberedelsene til et angrep på India, noe som under alle omstendigheter vil bli et uønsket eventyr for japanerne, kan enten være tysk press eller tro på et indre opprør i India. Det kan naturligvis også være at hele sakken dreier seg om en skinnmannsvare for å dekke et viktig angrep 1. eks. på Australasia.

I Burma har japanerne hatt et suksessfullt framgang den siste uken, selv om den har kostet dem store tap, særlig av fly. I Sittangdalen har de brutt igjennom de første kinesiske stillingene nord for Toungoo, men kinesiske forsterkninger har senere stoppet den japanske framtrejen 250 km. før Mandalay.

De amerikanske og filippinske styrkene på Bataan-halvøya hadde etter 4 måneders kamp kapitulert etter et 4 timers-japansk stormangrep. I løpet av disse månedene har disse styrkene kummet innen en tredobbeltsjapansk styrke, tiltross for at de ikke har fått forsterkninger eller forsyninger siden begynnelsen av januar. Festningsbyen Corregidor, som bare ligger 8 km. fra fastlandet, holdt ennå et stykke, men ved ertingen mulighet for å forsvarene, som bare teller et par tusen menn, skal kunne holde stillingen særlig lenge. For japanerne er kapitulasjonen av en viss betydning, ikke bare fjerner den en trussel mot deres forbundeslinjer, men de får også frijørt sine store styrker, som i høy grad har bruk for andre steder.

VVV

Frankrike.

Utnevnelsen av Laval til regjeringssjef er i all sin forferdelighet bare bekreftelsen på at det så lenge har vært en offisiell hemmelighet som nå ikke mer kan dekkes over: At det franske folk ikke vil samarbeide med tyskerne. Det heter nemlig Laval og ser på ham med avsky og forakt som vi ser på Quisling. Sa lenge det var en eller ringeste chans til å få istand et virkelig samarbeid med franskemennene, har tyskerne vært tilbake for å slippe Laval til. Men nå når de ser at ingen ting nyttet utnevnen av sin mann, sitt kretur, som ikke kan bruke til de sjoflestes ting.

Pétain er fortsatt franskemennenes største mann og elsket av sine landsmenn. I motsetning til hv. han får inntrykk av sjennemete sakalte landsmenn. I motsetning til hv. han er ikke redd for norske rviser, er han en innbitt motstander av tyskerne og er ikke redd for å si sin mening om tyskerne. Matsutsjøen i Frankrike er fortvilet. Det fins ikke poteter og ikke grønnsaker, undta gullerøtter. Brødkonsernene spiser ikke den samme som her, men tenk på hvad franskemennene spiste av brød tidligere. Av kjøtt får hver person 180 gr. ukentlig, men vel altså med ben. Dette kjøttet er faktisk den eneste maten de får, for fisk finnes overhodet ikke å få, heller ikke melk eller egg.

Stemningen i Frankrike er i den siste tid stadig blitt mere engelskvennlig. Franksmennene har fått se og føle hva tysk volk og brutalitet vil si, og inser klart at deres eneste håp er engelskmennenes seier. Hatet til tyskerne vokser for hver dag. I den okkuperte sonen er befolkningen på bristerpunktet. Det er stadig trefninger på grensen mellom den okkuperte og ikke okkuperte sonen. Franske kvinner, med unntakseksjonen av de verste gaterikere omgås overhodet ikke tyskerne. På restauranter sitter tyske offiserer og soldater sammen eller alene, men aldri sammen med franske damer.

VVV

Arrestasjoner. Onsdag 15/4 ble der foretatt massarrestasjoner i Oslo, blant byens mest kjente menn, særlig advokatene Gustav Heiberg, Ragnv. Graff, Grnulf A. G., Birger Eriksen og Schilling. Videre oberst Ebbe Astrup, bankchef Henschien, direktør J.J. Beer, Per Krogh, Alf Scott Hansen og direktør Trygve Hoff. Da en av de arresterte spurte hvorfor i etterverdens rike han ble tatt, fikk han til svar at Oslos befolkning hadde vist en oppførsel som gjorde det nødvendig å statuere eksempler.

Til Tyskland. Oslo bys ordfører Einar Gerhardsen og Arbeidernes Idrettsförbunds formann Rolf Hoffmo er nå begge sendt til Tyskland.

vVv

Et tysk fly 4 motors bombefly styrtet ned i nærheten av Fornebu. De om bord varende tyske offiserer - det avnes 12 stykker - brente alle opp. Desverre ble også en norsk arbeider drept og noen såret.

vVv

Terbøvens tokt til Ålesund.

Ikke uten engstelse mottekk Ålesunds befolkning like før påskedag med delelsen om at der herr Reichskommisær og Hans Excellense, politiminister Judas Lie "med følge" skulle komme til byen. Umiddebart etter at de to herrens ankomst ble det igangsatt et veritabelt plyndringstakt over byen. Tyskerne og nazistene kjørte i store biler opp foran husene, trenget seg inn til intetanende uskyldige mennesker og tok med seg deres matforsyninger rasjonerte og urasjonerte varer, rabb og raker og like til restene som lå på skåler i spisskammeret. Og ikke nok med det. Hvor de fant ulltepper og lakener o.l. sa de uten å høre på husmadrernes protest "De har hamstret" og kjørte det vekk. Til en av byens embetsmenn kom banden mens han satt og spiste middag. Foruten matfrrad fant de hos ham et privat vinlager, som de begeistret slo kloen i. Da de ville gripe den halvtomme flasken som stod på bordet, spurte han om han ikke i det minste kunne få beholde den da han har sukkersyke og var avhengig av hva han fikk å drikke. Til svar tok bandens ordfører flasken og hev den i gulvet så den knustes og vinsprutten stod. Hver på han befalte embetsmannen å gå ut og hente en klut og sette opp - og det litt kvikt. Ovenpå disse forsmedelser skal Ålesunds befolkning nå betale en bot på 2 millioner kroner. Byen skal strafies, før den har vært Norges London. Ved siden av dette er alle brennevinskort og all tobaksrasjon i byen inndradd. Uten selv sagt for N.S.-folk og folk som arbeider for tyskerne.

Kunstnerenes hus, en av byens kostbareste og vakreste bygninger, er beslaglagt av tyskerne - til lagerrum.

vVv

Lærerne.

Pressen meddeler at lærerne tar opp igjen arbeidet og går inn i Sambandet... Heller ikke disse nyheter er sanne. Lærerfronten er fremdeles urokket. Meldinger om at skolene i Oslo etter er igang betyr at en eneste skole nu er begynt som N.S. skole d.v.s. alle elevene, forsvrig bare 120 av alle lærerne er nazister. Fra Fredriksstad meldes også at lærerne er begynt igjen. Sannheten er at 2 -t - lærere ved folkeskolen har fått med seg 26 barn til alle 7 klassene. Alle barna er selv sagt N.S. Liknende er situasjonen på Hamar og i Sarpsborg.

Forsvrig opplyser Orvar Sæther at "situasjonen er helt forvirret og meget alvorlig" (for N.S.) Den samme uttalte nylig offisielt, "Jeg regner ikke med noen skolegang før til høsten". Fra lærernes side er sakken klar, alle tar opp igjen arbeidet den dag tvangen om lærersambandet oppheves. Tross fortsetter N.S. sin urettferdig pressjon mot lærerne uten hell.

Det er i dag ca. 1250 lærere som er satt fast, dels på Grini og Ulven, andre er sendt til pliktarbeid i Vadsp. En ting er i hvert fall sikkert, de 96% av lærerne står urokkelig fast i sin kamp.

Hva skal så foreldrene gjøre med barna? Der hvor en lærer skulle svikte å gå inn i N.S. sambandet, må aldri norske foreldre ikke svikte barna. En N.S. lærer må ikke betroes barna vare. Vil de bevare barna for nazismens gift, må de resolutt ta barna ut av skolen, bort fra N.S. lærernes innflytelse. Nazismens gift gjennom skolen er farligere enn den farlige ungdomstjeneste N.S. forvri ikke har kommet noen vei med.

Mens vi ce venter på høsten, må vi speke å gjennomfør privatundervisningen ved i all stillhet å innføre omgangskokke. Det falske rykte som er kommet ut at det er forbudt å drive privat undervisning, må nu helt utrydes. På høyeste hold opplyses det at det er intet forbud mot denne nedsforanstaltning med private omgangsklasser i hjemmene. Derfor bør ansvarsbeviste foreldre komme i kontakt med barnas lærere og avtale en ordning med disse.

Fra N.S. hold er det sivet ut at partiet 1. mai vil sende ut et komunikat om at lærerne har gitt seg. Lærerne ber oss allerede nå å demitere en slik absurditet. De har ikke gitt seg og tenker heller ikke på å gjøre seg. At et fatalt av dem ikke har klart en hard rakkjennings og behåndling på Jærestadmoen - de syie ble frattatt sin medicin - røkker ikke i andres standpunkt. Lærerfronten er fast som aldrig før. Og det tiltross det endel lærere nå er sent til Nord-Norge - ingen vet hvorhen. Men lærerne står ikke alene i sin kamp. Hele det norske folk har de stått ved sin rakkrygget opptreden. Og historien vil for alle tider minnes dem som foregangsmenn som ikke svikter.

vVv

Den 14/4 kom det telegram fra Hitler om at biskop Berggrav skal løslates, og Quislings makt innskrenkes. Den 15/4 ble Berggrav løslatt. Pastor Wisseloff er senere også løslatt.

vVv

Frestenes heltemodige holdning.

Umiddelbart før paske ble følgeance styremedlemmer i Kristent samråd innkalt til forhør (og senere avskjeidt fra sine embeter): Pastoren Ingv.B. Carlsen, H.E. Wisløff og Ragnvald Indrebø, samt byrachedef. Hansson. De ble anklaget for, sammen med biskop Berggrav, å stå bak prestenes åksjon og for å ha forfattet de skrivelser som prestene har undertegnet og lest opp. I denne forbinnelse skal vi gjøre oppmerksom på noe alle bør vite! Paskeaften, da skrivelsen "Kirkens grunn" var sendt til alle prester landet over for å leses opp fra prekestolen neste dag, mottok prestene skriftlig beskjed fra Departementet om at det var forbudt å lese opp noenslags skrivelser i kirken - overtrædelser vilde bli straffet med inntil livsvare fengsel. Men prestene lot seg ikke skremme. "Vi får de ta fra oss alt, så en av dem - selv livet, om så skal være. En er gått foran, som vi vet vi kan følge."

Som eksempel på hvordan N.S. forfølger prestene og ikke lar dem ifred nevnes deres opptreden mot Gamle Akers avholdte prest Ing. B. Carlsen 31/3 fikk pastoren avskjed - iflge Der Herr Reichkommissars forordning om landsforrådersk virksomhet (pastorens brude er at han var medarbeider i Kringkastingen da Norge ennå var et fritt land.) Skjærtorsdag (1/4) og Langfredag aften prekte han - i daglig intrekkt. Kirken var ikke åpen i kirker, menighetshus eller kvinneforeninger. Denne paskedag ble han henrettet til forhør hos Statspolitiet, hvor han opholdt seg i 5 timer - herav ventet han de 4. 2 dager etter ble han kl 7½ om morgenen arrestert og ført til Bredtvedt, hvor han deler selle med Wisløff og Indrebø.

vVv

Ukens citat fra Quislin "Russland og vi" - la dobbelt ved:

"Store deler av befolkningen er påtakst til militærtjenesten. Hvis ikke borgerslig stemmerett, kan ikke bo hvor de vil, kan ikke få offentlig tjeneste. Ja! Bolshevikene har gitt tilbake til det barbari å gjøre mennesker til ensværlige forbrytelser. De skyter uskyldige personer som gisler og represilier og lir mennesker undgjelle for det deres far eller bestefar hadde en stilling som nu ikke passer det kommunistiske systemet. Retferdighet - hvilke uretførigheter begges ikke i ditt navn. Loven er en avrainserte vilkårighet.

Vi under våre forhånd har vanskelig for å forestille oss i hvilken grad mennesker slik er i stand til å gjøre livet surt for hverandre".

Slik gikk det an å skrive i 1930, men etter at tyskerne har gitt Quisling frie hender, har vi ingen vanskeligheter med å forestille oss hva som helst i retning av vilje og livsløshet og barbari.

VVV

Fressefriheten.

Hvorledes Lundes "Pressedirektørt" og hans arbeidsgivers Abteilungsleiter Moser laget norsk "pressesopinion" fram til bl... av følgende sprette ordres fra april:

Forholdsregler mot avsattet ~~xx~~ av geistlige må ikke nevnes i Pressen.

Meldinger om at Brasils reijering går til sikringstjenstlønninger overfor tyskere skal sjeldis med overskrifter om at dette bare skyldes opphisselsesraporter fra U.S.A.

Meldinger om Englands nye rettder i angrepene på Tyskland må ikke nevnes i norske aviser.

Quislings artikkel om kirken skal tas inn og man far tilspens fra parirrasjoneringen.

En notis utsendt herfra om at nu melder lærerne seg inn i N.S. samboendet skal stå i første siste.

Avisene skal redaksjonelt skrive at det er falsk engelsk propaganda at russerne har hatt framgang.

Om Nordlandsbanens forlengetelse i disse dager må ikke skrives et ord.

VVV

På et internt hincmte

ble det pålagt fra Quisling å propagandere med at "det er urimelig å menne sløst at tyskerne skal fire sin krigstlene". Norge plikter å bli med. Den forbrytelse mot Haagkonventionen som tyskerne ikke selv tror seg til å presse den overfallne nasjon til krig forseg - den forbrytelse vil de også nu trive å få til deres fullmekte Quisling som formelt satser på rakkerverket.

VVV

Smanøttiser.

Forsøket på å kline seg opp etter Bjørnsens bare mislykkedes for N.S. i starten. Han hadde frabedt seg på forhånd. Alverden vet også at han fullstendig åpent utalte sin forrakt overfor N.S. og alt dets væsen og ikke minst sin "Vanartede bror" Chr. Erling Bjørson.

Forleden kom tyskeren Kuhn, en spesiell kunditor Kuhn i Kr. Sandus., med en som tok imot tyskerne på bryggen i Kr. Sandus. 9. april kl. 40, Professor Klaus Hansen, nr. Ferrmann og Skibsrediger Stenersen til Gausdal Hafjellhotell. Direktøren og oldefruen ble avkjediget på staende fot da personen ble nektet å slutte. Evis noen sluttet ville de bli arrestert. Dette er en hevnakt for noen gjesters opptreden for kort tid siden da Terbogen avla hotelllet en visitt og gjestene demonstrerte ved å forlate salen hvor han oppholdt seg.

VVV